

Előfizetési ár
 „MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:
 Budapest,
 VI., Podmaniczky-utca 1. sz.

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár
 „MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI. Podma-
 niczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvessz a kiadóhivatal és az ország
 minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felélős szerkesztő és laptulajdonos: **Daróczy Vilmos.**
 Társzerkesztő: **Iovag Kleberg Oswald.**

Hirdetések: Negyed oldal 5 frt; kisebb hirdetekeknél
 minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: Talaj felülvizsgáló bizottságok Heves- és Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegyében. — Bugázás és kacsozás. Irta: **Daróczy Vilmos.** — Hírbeszámok. Irta: **Daróczy Vilmos.** — Dohánytermelési kísérletek. Irta: **Cserháti Sándor** és **Szilassy Zoltán.** — Irodalom. (Az építkezési gazda. — Mezőgazdasági Szemle — Magyar közmondások könyve.) — Nyílt kérdések és feleletek. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

TÁRCSA: Hogyan művelték a dohányt 100 évvel ezelőtt. Közli: **Hrebly Emil.**

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Tisztelettel kérjük azon t. előfizetőinket, a kiknek előfizetésük július hó 1-én lejárt, sziveskedjenek előfizetéseiket mielőbb megújítani.

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 „
 Negyed évre . . . 1 „

Az előfizetések lapunk kiadóhivatalához, Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz. intézendők.

Tisztelettel

A „Magyar Dohányujság”
 kiadóhivatala.

Talaj felülvizsgáló bizottságok Heves- és Jász-Nagy-Kun-Szolnok megyében.

Nagy örömről szolgál a nagyérdemű dohányközörséggel tudhatni, hogy a nagy-mélt. m. kir. Pénzügyminiszterium az ok-szerű dohánytermelés emelése érdekében f. é. június hó 15-én 58531. sz. kelt magas rendeletével megengedni méltóztatott, hogy a Hevesmegyében az 1888. évben, továbbá a Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegyében az 1888. és 1889. években működött talajvizsgáló bizottságok határozatai ellen, szabályszerű határidőben beadott felszólamlások kellő elintézésére ugy Heves, mint Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegyében talajfelülvizsgáló bizottságok alakításának.

Az érintett felszólamlások elintézésére tehát mindkét megyében két-két felülvizsgáló bizottság alakult és pedig Hevesmegyében az I-ső bizottság vezetőjének **Méhes József** miskolci dohánybeváltó felügyelő ur küldetett ki; a II-dik bizottság vezetőjével **Feichtinger Miksa** p. ü. tanácsos és aradi doh. bev. felügyelő ur bizott meg; **Jász-Nagy-Kun-Szolnok** megyében az I-ső bizottság élére **Becker Adam** p. ü. tanácsos és debreczeni doh. bev. felügyelő ur állított, végül a II-ik bizottság vezetőjének **Bernstein Antal** szolnoki dohánybeváltó felügyelő ur rendelettet ki.

Ezen most megnevezett bizottsági vezető urak mellé a dohányjövődék részéről jövődéki tagokul még a következők tisztviselő urak rendelettek: Heves megyében **Méhes József** bizottsági vezető ur mellé **Balogh Imre** jásziskéri, **Feichtinger Miksa** bizottsági vezető ur mellé **Csázik Péter** kápolnai doh. bev. hivatali kezelő urak, **Jász-Nagy-Kun-Szolnok** megyében: **Becker Adam** bizottsági vezető ur mellé **Killer Nándor** hajdudoroghi, és végül **Bernstein Antal** bizottsági vezető ur mellé **Speck István** zombolyai doh. bev. hivatal-tisztek.

Mint hogy a talaj felülvizsgáló bizottságok sikeresebb működéséhez szükséges, hogy a megyei birtokosok sorából oly szakértő földbirtokosok is működjenek közre, kik meggyűjlik talaját pontosan ismerik, azonban az előző években tartott talajvizsgálóknál jelen nem valának s az illető községekben, hol a felülvizsgáló eszközölteik, érdekelve nincsenek, ennél fogva a nagy m. kir. Pénzügyminiszterium Heves- és Jász-Nagy-Kun-Szolnok megyék főispánjait felhívta, hogy a megyei birtokosok sorából minden egyes bizottsághoz egy-egy a talajvizsgáló részben nem vett földbirtokos szakértőt jelöljenek ki, kik az illető bizottságoknál második bizottsági tagokként közreműködni s a felszólamlások elintézésénél hasonlóképpen döntőleg befolyjni fognak.

Azon községek előjárásai, melyeknek határaitban a felülvizsgáló eszközölteik fog, utasítottak, hogy a helyi viszonyokkal ismerős egy vagy két bizalmi férfit a községben megjelenő felülvizsgáló bizottság mellé rendeljenek s egyuttal felhívták, hogy a községben divó módon tudassák a dohánytermelőkkel, hogy a felülvizsgáló bizottság mely napon fogja a község határaitban működését megkezdeni.

Hogy t. olvasóink a megindítandó talajfelülvizsgáló bizottságok tisztaságát és tájékozottságát nyeljhessenek, nem tartjuk feleslegesnek meggyőzőnként és bizottságokként fölsorolni mindazon községeket, melyek határaitban a talaj felülvizsgáló bizottságok keresztléveztendő lesz:

I. Heves megyében:

Az I-ső bizottsághoz a következő községek utaltattak:

1) Adács, 2) Aldebrő, 3) Atkár, 4) Bessenyő, 5) Csány, 6) Dormánd, 7) Feldebrő, 8) Füzesabony, 9) Káád, 10) Kápolna, 11) Karácsond, 12) Pétervásár, 13) Sirok, 14) Szikszó pusztá, 15) Szoláth, 16) Tarna-Bod, 17) Tarna Szt. Miklós, 18) Tófalu, 19) Vámos-Győrök, 20) Verpelét, 21) Visznek és 22) Zsadány.

A II-dik bizottság községei a következők:

1) Átány, 2) Boczonád, 2) Erdőtelek, 4) Heves, 5) Kis Kőre, 6) Kömlő, 7) Nagyfüged, 8) Pély, 9) Poroszló, 10) Sarud, 11) Tarna Méra, 12) Tisza-Füred, 13) Tisza-Igar, 14) Siska-Nána, 15) Vezekény pusztá.

II. Jász-Nagy-Kun-Szolnok megyében:

Az I-ső bizottsághoz tartoznak a következő községek:

1) Bessenyő, 2) Dévaványa, 3) Kenderes (pta Bánhalom és pta Kakat), 4) Fegyvernek, 5) Nagykőrű, 6) Szolnok, 7) Tisza-Bura, 8) Tisza-Nagy-Rév, 9) Tisza-Roff (Csorba pusztá), 10) Tisza-Szalók, 11) Tisza-Szelevény, 12) Tisza-Szent Imre, 13) Tisza-Várkony, 14) Tisza-Vezseny és 15) Török-Szent Miklós.

A II. bizottsághoz pedig:

1) Jász-Árok-Szállás, 2) Jászberény, 3) Jásziskér, 4) Jánoshida és 5) Tisza-Súly községek.

Hevesmegye talaj felülvizsgáló bizottságainak találkozási helyeül a miskolci, Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye talaj felülvizsgáló bizottságainak találkozási helyeül a szolnoki doh. bev. felügyelőség tüzett ki, tartozván az összes talaj felülvizsgáló bizottságok tagjai idézett találkozási helyeiken f. é. július hó 21-én pontosan megjelenni, mely napon mindkét megyében a talaj felülvizsgáló kezdetét veendő.

Végül figyelmeztetjük nagyérdemű olvasó közönségünket, miszerint a nagytekintetű m. kir. dohányjövődéki központi igazgatóság, a dohánytermelők érdekeit szem előtt tartva, a talaj felülvizsgáló bizottságok vezetőit utasította, hogy amennyiben valamely községnek beutazása alkalmával az illető vagy a szomszéd község egyik vagy másik termelője a talajvizsgáló bizottság határozata ellen panaszt emelvény, talajának felülvizsgáló szóbeli leg és utólag kérné, ezen jelentkező termelőnek talaját hasonlóképpen vegye felülvizgált alá.

A talaj felülvizsgáló bizottságok vezetésével megbízott szakemberek ismeretes lelkiismeretessége és szakavatottsága biztosított nyújt arra nézve, hogy a felülvizgált a legnagyobb pontossággal keresztléveztetni fog s hogy mindazon parcellák, melyek dohány termelésére alkalmasak, ezen bizottságok által kizártni nem fognak. Ezért újból figyelmeztetjük a nagyérdemű dohány termelő közönséget a nagytekintetű doh. jöv. közp. igazgatóság fenti méltányos rendelkezésére. Igaz, hogy az alaptalan felszólamló az eljárás költségei aránylagos részét megtéríteni köteles leend, de e körülmény nem tartson vissza senkit attól, hogy esetleges igazságos panaszával az illető felszólamlási bizottsághoz ne járuljon.

A szerkesztőség.

Bugázás és kacsozás.

Ha tekintetbe vesszük az e téren eddig tett tapasztalatokat, teljesen kétségtelessé fog előtűnk válni ezen fontos munka rendes végzése.

A kísérleti telepeken ez ideig a magyar-óvári gazdasági akadémia tünik leg-

jobban ki; ezen kísérlet-megtevésnél kitüntették, hogy mennyi előnye van a bugázott és kacsozott dohányának a nem bugázott és nem kacsozott dohány felett.

De megkísérlették ezt már több gazdák és mindannyian ugyanazon eredményre jöttek; tehát kétségtelen, hogy azt meg kell tenni, még pedig idejében, mert ha ezen munkát nem idejében és csak elhalasztva tennék, ez nagy megkárosodással járna. Mert a mint a dohányvirág koronája előbúvik, az anyalevelek száma többé nem szaporodik és rohamos növéseket megszűntetik, a mennyiben a természetes ösztönét követve virágot és magot teremni igyekszik; ezt csak úgy gátolhatjuk meg, ha mihamarabb a mutatkozó virágbimbót letördeljük.

Ha a bimbót hirtelen le nem törjük, a dohány levelei aprók, azaz majdnem olyanok maradnak, mint aminők azon időtájt voltak, a midőn a virágbimbó mutatkozott; de nemcsak, hogy nagyobbak nem lesznek, de durvább és nem kellően kifejezték maradnak.

Ha tehát nagy és kifejlett leveleket óhajtunk termelni, a virágzást meg kell akadályozni és kényszerítjük a tökélet felzött nedvet a levélre fordítani és nem a virág nevelésére.

A levélmennyiség meghagyása a dohány fajtától és bujaságától van függővé téve.

Ha a tökélen több levél mutatkoznak, mint a mennyit a töké kifejlesztési képes. p. o. több mint 14. 16 levél, ezt úgy lehet szabályozni, hogy ugyanakkor, a midőn a bugát letörjük, ezzel együtt néhány levelet is le kell törnünk a tetejéből, a mivel a levelek számát szabályozhatjuk. A legrendesebb hagyás 8—10—12 levél.

A tökelevelek csakis úgy nőhetnek jelentékeny nagyságra, ha a bugát azonnal letörjük, a mint csak mutatkozik és addig, míg a felső levelek kicsinyek, világos zöldes és gyöngék.

De még azért is igen hasznos a korai bugázás, mivel úgy a dohánytöke alacsony marad és levelei kevésbé vannak kitéve a szélahamoknak, mint a magasra felnyurgult dohánytökének.

A tetőelhányást mindig a nap forróbb szakában kell végezni, minthogy ilyenkor

a levelek lankadtak és nem merevek és olyankor, a midőn a dohány kissé lankadt, nem teszünk benne kárt.

Mert bármily kis nyomást vagy sértést követünk el a dohányleveleken, a sértés folyton nagyobbodik a dohány fejlődésével párhuzamban.

A felső leveleket, melyeket meghagyni szándékozunk, balkézrel kissé széttergetjük és a jobbék hüvelyk- és mutatóujjával, illetve körmünkkel gyöngéden kicsipjük az ezeken felől eső részét bugástól együtt.

A levélre ez alkalommal nagyon kell vigyázni, mert ilyenkor az könnyen megsérülhetne, a mi nagy kárára volna a termeknek.

A szár felső végén levő apró meghagyandó levélkékre vigyázni kell, hogy a buga letérése alkalmával azokban kárt ne tegyünk, mert ezek ilyenkor igen érzékenyek minden legkisebb nyomás iránt és pedig ezen kis levelek hivatva vannak a kellő mennyiség kipótlására. A levélmeghagyásnál arra kell gondolni, hogy minő dohányt termelünk, mert ha szivarborítót termeszünk, abból kevesebbet kell meghagyni, mint más egyéb fajknál.

A bugázás, vagyis tetőelhányás egy olyan fontos végződés dolog, hogy ezt a legértelmesebben kell végbevenni és — a mint mondtam — mielőtt buga mutatkozik, sietni kell annak letérésével.

A bugázásban kivételt képeznek a kertí és finom kertí levelek; ezeket nem szokás bugázni, mert itt nincs szükség hajlékonyságra, hanem illatra és kellemes izre, melyet így inkább nyer, mert az apró levelek a felnyurgult száron távolabb érnek egymástól és a nap jobban érheti őket és szint is kapnak.

Ezen dohányfaj: kertí levelek és muskátálydohányok, mindig jobbák és finomabbak lesznek, ha ezeknél a növény követheti természetes hivatását, magot teremni.

Ezenről tartottam szükségesnek ezuttal a bugázásról elmondani.

Majdnem egy időben ezen fent leirt munkákkal következik a kacsozás.

Minthogy a buga letörtetett, a növény más uton törekszik hivatását követni, virágot hajtani; és így a levelek hónaljá-

ból apró leveleket hajt, melyet kacsnak nevezünk, és melyek virága is magtermelesre van hivatva.

Ezen kacshajtásokat tehát mindannyiszor, a hányszor mutatkoznak (pedig nagyon gyakran mutatkoznak) haladéktalanul ki kell csipni, mert ezek egészen elszívniak azon tápláló anyagokat, melyekre a levél fejlődésének okvetlen szüksége van és így mennyiség és minőség legnagyobb veszteségére volna, ha ezen munka megtevésével késlekednék, vagy azt egészen elmulasztanánk.

A kacsozás olyan munka, a melyre azt mondhatjuk, hogy csak akkor van befejezve, ha a dohány végkép már letörve van, mert az folyton nő és szaporodik; — különösen ha az idő esőre jár, ekkor vége hossza nincs a kacsozásnak.

Előhoztam több ízben hogy a francziák megkísérlelték egy kacsozási módot nagy sikerrel, melyet én megkísérteni több ízben ajáltam.

A dolog egész egyszerű, mert addig, a meddig mi a kacsozt egészen letörjük és ellökkjük, addig a francziák azt csak letördelik és rajta hagyják függni.

Aminek az az eredménye, hogy a rajta függő és teljesen le nem tört helyen a kacsnövés ki nem ujul, míg ellenben ott, a hol egészen le van törve, folyton és folyton új hajtások képződnek.

Ezen kísérlet megtevése azért is igen ajánlatos volna, mert az semmi pénzbe vagy különös fáradságba nem kerül. — De ha úgy van, a mint azt egyes francziák állítják: akkor igen is sok munkacserőt takarítunk meg.

Daróczi Vilmos.

A bécsi kiállítás.

A kiállítás magyar dohányainak megbirálása végre megtörtént.

A dohány-jury működését július 2-án fejezte be. Báró Dobhoff elnökleite alatt részt vettek mint bíráló bizottsági tagok: Graenzstein Béla alelnök és báró Natopp mint jegyző; ezenkívül a birálati eljárásban Alkér Ernő, Herzog Péter, Pirkó Ferencz, dr. Szoboda János és Vlasek József. A birálati eljárásnál nemcsak a kiállított anyagot vették alapul, ha-

b) Ha a levelek csutái vizet kezdenek magukból csepegtetni; és

c) Ha kézzel a dohányrakás közepébe benyulván, ott mintegy égető melegség tapasztalható.

Mihelyest tehát ezek a jelek észrevettek, minden utóbbi halasztás nélkül szükséges, hogy a levelek legottan egymástól szétjel rakkattassanak és ha lehetséges, mind addig szelőtessenek, még egészen meg nem hűlnek és meg nem száradnak.

3. §.

A már meghült levelek egyenként egy vékony lá vagy vas tüvel egy ölnyi hosszúságu közönséges vékony fonálra fűzöttessenek fel, annak utána ezek a zsinórok agattassanak fel oly befedett helyre, a hol azokat a szellő ugyan szabadon megjárhassa, de a hová se a nap, sem pedig az eső be ne hathasson. Igaz ugyan, hogy az olyan dohányleveleknek, melyek árnyékos helyen függöttek, színe nem oly tetszetős, mint amazoké, melyek szabad levegő é alatt a napon száradtak; de ellenben kedvesebb illatúak, erősebbek és szaporábbak.

Azt pedig csak a szép száraz idő választja meg, meddig kellessen a dohány levelet a zsinóron hagyni. Mindazáltal közönségesen 4 hét szokott rendeltetni annak szárítására. Hogy ha már az a dohány, mely csupán csak árnyékban függött, általában sárga, ama pedig,

TÁRCZA.

Hogyan művelték a dohányt 100 évvel ezelőtt?

(Befejező közlemény.)

Ezen közleményben a negyedik cikkelyvel akarok foglalkozni, mely a dohánynyal való bánásról, szárításáról és eladásáról szól.

1. §.

Minék utána már a megért dohánylevél a palántáról leszaggattatott, szükséges, hogy az valamely száraz pázsitra vagy mezőre, mely gyékénynyel vagy szalmával be legyen fedve, a napon szétjel terítettessék és e képen néhány óráig gyakran forgatás közben fekvő hagyattassék, mindaddig, míg a naptól meg nem melegszik és meg nem fonyad, de ellenben arra is jól kell vigyázni, hogy meg ne száradjon.

2. §.

Az e képen a naptól megmelegedett dohánylevél mind szélességére, mind pedig hosszúságára nézve egyenlítették ki és annak utána 60 vagy 80 levelet egybevévén egymásra rakásba fektessék.

Annak utána valamely csűrben vagy pajtában vagy akár mely más a nap ellen be-

fedett helyen vettesék egy szalma ágy oly formán, hogy annak közepe kevésbé halmos vagy is domborodott legyen. Ez meg levén, a feljebb említett dohány rakások vagy kosárban vagy más egyéb edényben de úgy, hogy a levelek se igen ne nyomattassanak, annál inkább meg ne rongyosítottassanak, erre a vett ágyra hordattassanak és mint egy másfél ember lábnyomnyi magasságra oly formán rakkattassanak egymásra, hogy a levelek hegyei felfelé álljanak, azoknak csucsai pedig lefelé függjenek. Ez az egész rakás gyékénynyel, vagy szalmával a szután deszkákkal fedtetessék be és vagy nehéz fálkkal vagy pedig kövekkel (de mértékletesen) nyomattassék le, mely nyomatték mind azáltal csak addig hagyattassék rajta, miglen a levelek csutkáiból nedvesség nem kezd folyni.

Meddig kellessen pedig ezen az ágyon a dohánynak izzadni, az az időnek nagyobb vagy engedelmesebb hidegségétől nemkülönben a levél kövérségének különbségétől függ. Erre való nézve közönségesen öt nap szokott rendeltetni, mindazáltal mégis minden nap meg kell a rakásokat vizsgálni, mivel hogy az igen erős felforralás a dohánynak ártalmas és azt a rothadásra hajlandóvá teszi. Ebben az esetben a dohánynak valóságos megkelésére való nézve kiváltképpen e következő három jelekre kell vigyázni.

a) Ha a dohány rothadt fű szagot kezd magából bocsátani;

nem a mennyiben a dolog természeténél fogva a levelek hosszabb idő óta lévén kiállítva s így romlásnak alávetve, szükséges volt, hogy a magyar dohánygyedárúságnál elért eredmények, a mint azok az egyes termelők által úgy az anyag minőségében mint az árviszonyokban elértettek, szintén tekintetbe vésenek. — Ily módon nyilvántartották az egyes kiállítók által elért eredményeket oly tekintetben is, a mint azok több esztendői beváltás után, bizonyos meghatározott osztályú anyagot szolgáltatottak be a dohánygyedárúság részére. Az osztrák egyedárúság, valamint a magyar-óvári gazdasági akadémia gyűjteménye s utóbbinak tanulmányozási czélból is felette fontos kiállítás szintén külön revizió tárgyát képezték.

A tárgyalások eredménye a magyarországi részt illetőleg a következő: A magyar dohánygyedárúság feltűnteti az okszerű dohánytermelés fázisait, még pedig úgy kvantitatively, mint kvalitatíve. Azon előhaladások, melyek mindkét irányban elértettek, általános meglepetést szültek s egyedül a magyar dohánygyedárúság vezetőségének tulajdoníthatók. Főleg a Magyarországnak grafikus felülmúlott dohánygyedárúság és az ebből befolyó jövedelmek ötlöttek fel a bírálóknak, melyek mellett a szárító pájták, valamint a simító házak modelljei, melyeknek létrehozásában nagy tevékenységet fejtett ki a dohánygyedárúság s melyek a minőségre való termelésben nyomukat okvetlenül vissza fogják hagyni, nagy elismerésben részesültek. Ezekért, valamint a dohánytermelésnél előforduló számtalan eszközökért és berendezésekért a magyar dohánygyedárúságnak díszokmányt (első díj) adott a bizottság. A magyar dohánygyedárúság között részvételt 99 kiállítóból 47 lett a következő sorrendben díjazva: Ezüst éremmel: Ördödy Pál (Bagota), Radvánszky Géza és Radvánszky Béla (Sajó-Ivánka), az első minőségileg és mennyiségileg elért magas eredményeiket és a dohány jó keléséért, utóbbi kettő azért, mert a tisztavédki dohányt úgy kezelték, hogy azt részben szivarborítéknak is felhasználni s ezenkívül muskatálydohányt is szállítottak a kormány részére. Bronz éremmel: kaptak a budapesti dohánygyedárúság hivatal keretében:

Bem József (Irsa), dr. Wekerle Sándor (Pusztadános), az első értékes könnyű dohányaiért, az utóbbi egyenletesen szép színezetű leveleire; a szolnoki beváltó hivatal keretében: gróf Szapáry Gyula (Pusztá-Taskony), báró Orczy Béla és Andor (Ujszász); a miskolci beváltó hivatal keretében: Vattay Antal (Putnok) muskatály dohányaiért; a debreczeni beváltó hivatal keretében Buda József (Pusztaszepes); a nyiregyházi beváltó hivatal keretében: Bleyer Alajos (Napkor) Kállay András (Nagy-Halász), Klár Gusztáv (Oros), mindannyian szivarboríték leveleikért; az aradi beváltó intézet keretében; gróf Csekonics Endre (Német-Csernya), Ráth János (Kúnágota), Solymossy László (B. Jenő), Vásárhelyi László (Lőkősháza), gróf Wenckheim Frigyes (Ujkigyós), Weidenfeld Lajos (Kúnágota), mindannyian nagyrésztben kiváló minőségű szivargyártásra alkalmas leveleikért; végül a szegedi beváltó hivatal keretében: gróf Szapáry Géza (Sz. Péter), rózsadohányból kiállított kitünő minőségű leveleiről. A következő 29 kiállító részben kitünő szivarborítékaiért, de főleg okszerű dohánytermelésük méltóságára elismerő oklevéllel díjazott: névszerint a budapesti dohánygyedárúság hivatal keretében: Benedicty Gyula (Tápió-Szele), özv. Gyenert József (Nagy-Dorogh), Keller Mihály (Rinya-Szentkirály) Kovács Ferenc (Fadd), Pap István (Mike), Farkas Sándor (Fadd) a miskolci beváltó hivatal keretében: Coburg Fülöp hegy (Rima-Szécs), Gonda Balázs (Paszab), Hámos Árpád és Antal (Tornalja), Melczér Gyula (Sajó-Órs); a debreczeni beváltóhivatal keretében: Barina György (Érmdindszent), Bernáth István (Hosszu-Pályi), Gorove János (Piskolt), Károlyi István gróf (Mérk), Zichy Ferenc gróf (Pocsaj); a nyiregyházi beváltóhivatal keretében: Berger Samu (Agárd) Klár Dezső (Nyiregyháza), Lővei János (Lővő), Pscher József (Nyirbogat); az aradi beváltó hivatal keretében: Apponyi István gróf (Gerendás), Belicza István (Gerendás), Gaál Ferenc (Pusztá-Kúnágota), Károlyi Alajos gróf (Mágoics), Kinzig János (Pusztá-Tóvisgyháza), Purgly Jézsef (Pusztá-Tompai); a szegedi beváltóhivatal keretében: Berger Matild (Tonda) és Urbán Irén (Török-Becse). —

Miután az egész gyűjteményes kiállítást a magyar dohánygyedárúság hozta össze, ez irányú tevékenységéért a bizottságtól elismerő oklevelet kapott.

A magyar-óvári gazdasági akadémia a dohánynövényeket felette tanulságos módon szárítva s preselve, tövestől együtt állította ki. Ez érdekes kiállításban szemlélhető módon fel van tüntetve a dohánynézve kedvező és kedvezőtlen klimatikus és talajviszonyok befolyása, a dohánycsozónál előforduló eljárások előnye és hátránya, a Magyarországnak és külföldön diavatos szárítási módszerek befolyása a dohány minőségére és mennyiségére stb., stb. Az akadémia ezen munkálataiért díszokmányt kapott. E szerint az csoportban kiosztott díjak összege: 2 díszokmány, két ezüst érem, 16 bronzérem és 30 elismerő oklevél.

* * *

Az idei termények időleges kiállítását október 1-től 15-ig tartják meg Bécsben. Gróf Dessenwffy felhívása következik: Tekintve, hogy a tavalyi termés úgy mennyiségben, mint minőségben hátramaradt az elmúlt évek eredményei mögött, minek következtében a gazdák tavalyi terményekért a kiállításban résztvenni nem akartak: az idén kiállításban levő jobb termés megérelte az idei aratásból származó termények időleges kiállításának eszméjét. A kiállításban kizárólag osztrák és magyar gazdák terményei vehetnek részt. Bejelentési ivalékkal a kiállítás magyarországi rendező bizottsága (Bécs, Rotunda) szolgál, azokat kitöltve legkésőbb július végéig tartoznak a kiállítók beküldeni. A termények legkésőbbben szeptember 1-éig küldendők be. A kiállítás tárgyait gabonaművek, hüvelyesek, kapásnövények, ipari növények (dohány, olaj, rost, festék, fűszernövények) takarmánynövények, (széna, besavanyított és préselt takarmány stb.) és gyógynövények magjai, valamint növényei képezik. A gyógynövények magvai kivételével, melyből csak 1 l. küldendő, legalább 5 l. állítandó ki. A gyök és gumós növényekből 20 kgr. tök- és dinnyefélékből nagyszerint 1—3 db., a szalmás és kalászos növényekből legalább négy 10 köbcm. átmérővel bíró és lehetőleg gyökerestől kitépve kéve állítandó ki. Más növényekből legalább 20 gyökere növény, dohány levelekből 1 kg-mot kell beküldeni. A széna, savanyított

mely többször a ködre és napra kitétetett vala, máj színű és az ötletéskor mintegy gyantásnak tapaszaltatik lenni, azon felül, hogy ha a most előhozott kétféle dohánynak a csutái jól kiszáradtak, már akkor ideje, hogy mind a kétféle levétessék a zsinórról, azonban ne legyen a levél oly igen száraz, hogy a midőn azt az ember illeti, ropogjon. Arra való nézve szükséges, hogy az ilyen zsinóron függő dohány esős vagy ködös időben vagy pedig reggel takarítsák be, a midőn a levél hűzős és könnyen engedi magát kiegyengettetni.

Minekutána már a dohánylevél a feljebb említett mód szerint a zsinórokon megaszálított, az egyenként valamely asztalon vagy deszkán kiterjesztett tenyérrel oly szépen kiegyengetessék, hogy abban legkisebb ráncs se maradjon s azután egyaránt egymásra rakattassák mint egy három hüvelyknyi magasságúra úgy, hogy annak csutái is egymáson egyaránt feküdjenek, melyek vagy ugyanazon fonállal, melyre a dohány fel van fűzve, vagy vékony csadéval vagy pedig a száraz kukoricza tsivnek (csőnek) belső vékony héjával oly erősen, a mint lehet által kötéssenek és az így elkészült dohánycsomók egynehányszor lapos kézzel nyomattassanak le.

Egy csomóba a levélnek vastagságához vagy vékonyságához képest lehet 40—60 levelet szállítani, azonban arra jól kell vigyázni, hogy a jó és egészséges levelek közé se zöld

se rothadt sem pedig olyan levelek ne egytelitessenek, melyeknek csutái nincsenek egészen kiszáradva, mivel hogy az olyan levelek közül csak egy is az egész csomót penészszel, rosz büzzel és rothadással megvesztegetheti.

6. §.

Az imént említett mód szerint csomókba szállított dohány két vagy három emberlábnomnyi magasságú rakásba erősen és oly formán rakattassék, hogy mindenkor két csomónak végei a levélnek középig egymásra, azoknak csutái pedig mind a két részlől kitélnek feküdjenek. Ez a rakás teddettessék be deszkákkal és vagy nehéz tákkal vagy kövekkel nyomattassék le; de arra kell vigyázni, hogy a dohány meg ne gyuladjon, melyet egyrészt az abból gözölgő erős szagból, de leginkább arról lehet észre venni, hogy ha egynehány nap múlva, minekutána már a rakás leszállott, annak középig a dohánytermesztő gazda kezét benyújtja és ha abban égető meleget tapasztal, a rakás legottan felbontassék. Minekutána pedig a dohány csomók már mind meghűltek, ismét újra egy ölnyi magasságú rakásba rakattassanak.

§. 7.

A rakásba rakott dohány mindaddig abba marad, miglen az vagy csomók szerint el nem adatik, vagy pedig bálakba két vagy négy mázsáig szállítatván vásárra nem vitetik.

A dohány palánták elültetésénél már megmondott, hogy a javasolt palántálásnak módja szerint egy hold földbe 9216 szál palántát lehet beültetni.

Hogy ha már most egy palánta 8 egészséges levélnél többet nem hozna is és az ilyen nagy és vastag levélből bár 32 nyomjon egy fontot, még is az olyan egy hold földön 2304 font legjobb dohány teremne, melynek mázsáját 5 forintjával számlálván, mind összeséggel tenne 115 forintokat és 12 krajczárokat.

Lehet-e tehát akár mely más veteménynek gyümölcséből vagy a földnek termékenységéből ehez hasonló jövedelmet várni?

Ime röviden megismerttetem nagyrabecsült olvasóinkkal a dohány 100 év előtti művelési módját és a dohány praeparálását. Tettem azt azért, mert míg egyrészt érdekesnek ígérkezett visszapillantani az ismeretlen szerző által a régi elődök munkájába és gondolkodásmódjába addig másrészt — mint már egyszer említettem volt — talán akadt sok követni való az elmondottak közt.

Igaz ugyan, hogy térszűke miatt tettem ezt s így ugyancsak rövidke 3 közlemény alatt kellett elmondanom mindazt, mit fejtegetni, magyarázgatva szerettem volna ismerettni.

Hrebly Emil.

és préselt takarmánynak legkisebb mérete $1\frac{1}{2}$ köbméter. Nagyon kívánatos, hogy a beküldött minták mellé a gazdák birtokuk terjedelmét, fekvését, vetés torgóját, hektáronkénti vetésűk-ségletét, a termésatlagozat és a hektoliterűnyt is közöljék, valamint mindazon adatokat felsorolják, melyek a kereskedő nézve érdekel birtokuk. Kívánatra és előleges bejelentés után a kiállítási bizottság 5 l. irtartalmu zsákokat 8 krét bocsát a kiállítók rendelkezésére.

Hibás eljárások.

E hó első napjaiban a Tisza-vidéken látam nagy területeken dohányültetvényeket. A többek közt igen szépen fejlődő és jól beállott dohányokat, helylyel-helylyel kissé gyöngébbeket; de láttam sok helyen dohányt, melyben szélfogó gyanánt kendert használnak; de bizony ezen kender vetemény, mely a kelleténél is sokkal sűrűbb sorokban van, annyira elárnyékolta a dohányt, hogy a sorok mind két oldalán tömördek dohány lett elárnyékolás által törpévé és majdnem semmivé téve. — De nem csoda, mert ezen kender terjedelmes fa nagyságra bokrosodott, és különben is igen sok lévén belőle, az nagy kárára van a dohánynak.

Ezen szélfogó veteményrel a tulajdonosnak vagy kertészének bizonyára az a czélja is volt, hogy nemcsak meg fogja a dohányt az elröngyöléstől védeni — (a mint tagadhatlan, hogy meg is védi) — de azonkívül — az ott természet kendermag is meglehetősen jövedelmezt fog adni. De a mint én észrevettem, ezen kendernek nagy része virágos és nem mag kender; a mint mondanai szokták, nem kender buga, hanem virágos kender, mely magot nem ad, csak virágzik, vastag száránál fogva semmire nem használható, legfeljebb tűzre.

De ennek még egy más, igen lényeges káros befolyással bíró rossz tulajdonsága is van; nevezetesen ezen dusan virágzó kendernek virágát a szél lehordja, és az a még ilyenkor igen ragacos dohány levelekre rá tapad, ezeket teljesen ellepi, a mennyben a dohány ez időtáiban érés előtt és érés közben, felette zsiros, és a virág okvetlen reáragad.

Azt hiszem, hogy azt mindnyájan tudjuk, hogy a kender milyen büzös szagot terjeszt, különösen akkor, a midőn virágában van, és a fogékony dohány természetét is ismerjük; és így tudni fogjuk azt is, hogy ez a minőségre nézve nem valami kecsesgető befolyással bír a dohányra. Ezen illatos dohány a mennyiségre nézve is káros befolyással van, nagymérvű elárnyékolása által, a mint magam személyesen a tett helyen meggyőződtem, mert nem csak hogy a sorok igen gyakoriak, sűrű és felette elterjedtek, de a soron kívül is vannak szórványosan a dohány közt elvetve és minden sor dohányból két-három töke egy-egy oldalon el van törpülve az árnyéktól; és alig hiszem, hogy felére a ha szon, mely a szél szagát megátalása által megkíméltetik, az ejtet kárral. Különben a tiszavidéki dohányoknál, melyek természetöknél fogva elég erősek arra nézve, hogy a szelekkel megküzdhesenek, a nagy viharok ellen pedig még a kender sővény se védi meg, nem látom szükségét ezen egész dolognak. De különösen kárhóztatam a szélvédőket kender veteménynyel eszközölni, mert mennyiség, de főképp minőség tekintetéből határozottan nagy megkárosítással jár.

Ugyanazon a vidéken, Fegyvernek határában, ebben az igazi Kanaán földjében, látam igen rossz dohányt, és kíváncsi voltam kifürkészni az okát annak, hogy miért olyan rossz az a dohány ama kitűnő jó földben. A dohány fél arasz nagyságu volt, és már kihányta a virág bugát, úgy nézett ki, mint egy kis törpe sereg.

Beható megfigyelésem után arra a meggyőződésre jöttem, hogy ezen föld egészen száraz, egy csepp nedvtartalommal nem bír.

Néhány féreg rágta tő kihúzása után arról győződtem meg, hogy ezen föld nem volt rendszeren megugarolva, az ültetés előtt felette gazos, gyomos lehetett, a mennyiben nem volt megkeverve és így ültetés alá csak meggaraszolták, de nem szántották. A férgek tanját még jobban szaporította azon körülmény, hogy szállás trágyával meg is lett hordva és pedig a dohány alá. — Nem lehetett ezen földet tisztességesen se elsőjére, se másodjára megkapálni és azért annyira kiszáradt, hogy nem bír egy csepp nyirkossággal

sem, úgy, hogy a mit a féreg meg nem evett, el nem pusztított, az eltesped, megvénül a rögös talajban, — mert azt lehetetlen volt ilyen megmunkálás után porhanyóvá tenni.

Ezen termelőnek azt hiszem, hogy az lehet a főczélja, hogy a buza termésnek előveteményt csináljon, és nem törődik a dohánytermeléssel; pedig higgye meg nékem az a termelő, hogy rendes megmunkálás mellett mind a kettőt jobban tudná kihasználni — mert nem csak, hogy még sokkal jobb buzája lenne, mint így; de egyszermind kitűnő jó és sokat jövedelmező dohányja is lenne.

Ugyanazon tájékon láttam dohányt, majdnem teljes virágában, és nem jutott eszébe senkinek, hogy azt már bugázni is kellene, még pedig nagyon is kellene; de bizonyára a kertész, ugyanakkor az aratással lehetett elfoglalva és azért nem érkezett ezen fontos és sietős munkát végezni. Az ilyen hibáknak nem szabadna előtordulni.

Daróczi Vilmos.

Dohánytermelési kísérletek.*)

A m. kir. gazd. akadémia kísérleti terén az 1889. évben a dohánynyal különböző kísérletet tettünk, melyeket, mint általános érdekűeket, a következőkben ismertetünk.

Trágyázási kísérlet.

Az 1888-ban megkezdett trágyázási kísérletet 1889-ben folytattuk a mesterséges trágyaféléknek a kipróbálására, és pedig hasonlóan az előző évhez a kísérleti térnek egyik 800 □-os nagyságu parcelláján. Miután ezen trágyázási kísérlet parcelláján a páros és egyforma sorokba való ültetéssel is kísérletet tettünk egyidejűleg, az illető parcellát minél megbízhatóbb eredmények elérése végett 24 kisebb parcellára osztottuk be. E végből az egész parcellát hosszában három részre osztottuk, melyek közül a két szélső összesen 100 kg. ammoniak-superphosphát trágyában részesült, míg a középső trágyázatlanul maradt; ezenkívül szélteben, a fentemlített kombinált kísérlet végett, az egész tábla nyolcz részre osztottak; a 24 parcella közül ennél fogva az 1., 3., 4., 6., 7., 9., 10., 12., 13., 15., 16., 18., 19., 21., 22. és 24. trágyázott volt, míg a 2., 5.,

22	23	24
19	20	21
16	17	18
13	14	15
10	11	12
7	8	9
4	5	6
1	2	3

8., 11., 14., 17., 20. és 23. trágyázatlan maradt.

A dohány fejlődésében a trágyázott és trágyázatlan parcellák között csak eleintén látszott kis különbség, mely később teljesen elenyészett — nem úgy, mint az előző 1888. évben, amidőn a fejlődésbeli különbség szembeszökő volt, mely majdnem a dohány töréseiig tartott. Oka ennek valószínűleg azon körülményben keresendő, hogy míg az 1888-ki igen nedves időjárás a műtrágyát igen hamar képesítette az eredmény előidézésére, s így az hamar szemmel látható volt: addig a tavalyi szárazabb időjárás alkalmával a műtrágya a hatását csak lassabban tudta érvényesíteni, ennélfogva a műtrágya okozta különbség nem is volt oly szembeszökő.

A trágyázott és trágyázatlan parcellákról a dohány külön-külön méreteit le s az alábbi összehallításban az egyes parcellákon termelt dohány mennyisége a nyert száraz dohány mennyiségét jelenti.

A kísérletre számosháti és szuloki dohányt használtunk, amelyek mindegyike a páros sorokban 90×50 %, az egyforma sorokban 70 % távolságu sorokba, a sorokban pedig az egyes növények 50 % távolságra voltak elültetve.

A terméseredmény a következő volt:

Dohány	Trágyázott		Trágyázatlan		Trágyázott	
	parcella száma	kilogramm	parcella száma	kilogramm	parcella száma	kilogramm
Szamosháti . . .	1	30.8	2	25.0	3	34.6
	7	26.8	8	22.8	9	29.7
	16	23.1	17	19.0	18	25.7
Összesen		80.7		66.8		90.0
Szuloki . . .	4	26.9	5	25.2	6	30.2
	10	29.2	11	23.2	12	35.1
	13	28.0	14	23.6	15	26.4
Összesen		84.1		72.0		91.7

Jegyzet. A hat utolsó: 19., 20., 21., 22., 23. és 24. parcella trágyázási kísérletből kiesett, miután ezen parcellák dohányát tövestül aratván a mesterséges szárítás czéljából, ezen parcellák dohányja lemérhető nem volt.

Trágyázott) átlag egy	Szamosháti	Szuloki
trágyázatlan) parcellán	. . . 28.45 $\frac{kg}{ha}$	29.30 $\frac{kg}{ha}$
	. . . 22.26 "	24.00 "

*) A „Mezőgazdasági Szemle“ júliusi füzetéből.

A fent közölt táblázat tehát határozottan mutatja, hogy a trágyázás minden esetben emelte a dohány termését, akár az egyes számosháti trágyázott és trágyázatlan parcellákat hasonlítjuk is egymással össze, akár a trágyázott parcellák és a trágyázatlanok összegét, vagy ugyanezeknek átlagait; meg kell azonban jegeznünk, hogy a műtrágya hatása a jelen esetben első sorban nem abban nyilvánult, hogy szemben a trágyázattal: a termés

mennyiségét direct emelte, hanem főleg abban hogy a műtrágyás parcellákon a kiültetett és utánpótolat palánták közül több eredt meg és fejlődött ki, mint a trágyázatlan parcellákon; a műtrágya alkalmazása tehát főként az által vált előnyössé, hogy a palánták jobb megere- dését és kifejlődését segítette elő s ezáltal a

termés mennyiségének biztossá tételét eredményezte.

Hogy a teljesen egyforma nagysága, egyforma számú 385 palántával beültetett parcellák közül a trágyázottakon mennyivel több növény fejlődött ki, azt az alábbi összeállítás mutatja:

a culturkertben kicsiben kísérletet, melynek eredménye azonban semmiképen sem volt hátrózott, a kísérlet azért a múlt évben ismételtük a kísérleti téren. E célra ugyanazon 800 □ öles parcellát használtuk, amelyen a trágyázási kísérletet is végeztük. A kísérlet a következőképen volt elrendezve: Az 1., 2., 3., 22., 23. és 24. parcella szamosháti dohánnyal 70% egyforma távolságra álló sorokban, a 7., 8., 9., 16., 17. és 18. szamosháti dohánnyal 90×50% távolságu páros sorokban, a 4., 5., 6., 19., 20. és 21. szuloki dohánnyal 70% egyforma távolságu sorokban, végül a 10., 11., 12., 13., 14. és 15. parcella 90×50% távolságu páros sorokban szuloki dohánnyal volt elültetve. Az egyes sorokban a növények egymástól mindenütt 50% távolságra állottak.

Az egyes parcellákon a dohány termése szárazan a tuloldali táblázatban látható.

Amint azon összeállításból látható, a szuloki dohánynál a páros és egyforma sorok termése közötti különbség oly csekély, hogy az tekintetbe nem vehető, ellenben a szamosháti dohánynál az egyforma sorok (8 kg.) többet termettek, mint a páros sorokba ültetett dohány. Nagyon csodálnánk azonban, ha ezen eredményt tisztán az egyforma sorba való ültetés előnyére írónk, mert itt a különbséget főként az okozza, hogy az 1., 2. és 3. parcellák a tábla legalsó részében voltak, melynek a talaja a legjobb, s a mely egy mélyebb tekvésű vizes ároktól mintegy 10 m-nyi távolságban van, ezen résznek a talaja tehát ugy minőség mint nedvesség tekintetében a legkedvezőbb, míg az ettől távolabb eső parcellák mindig rosszabbak és nevezetesen a páros sorokban elültetett 16., 17. és 18. parcellák a legutolsóik lévén, a legrosszabb minőségűek és tényleg ezen parcellákon volt a legkisebb termés, ezek tehát a páros sorok termésének átlagát igen lenyomják, mert ha az egyforma sorok közelében levő 7., 8. és 9. páros soros parcellák átlagát (24.5 kg.) vesszük, a különbség mindjárt jelentékenyen csökken. A szuloki dohánnyal beültetett parcellák azonban egymásmellett foglalván helyet, a talajkülönbséget okozta eltérések egymást csökkentvén, az eredmény is megbízhatóbbnak vehető.

A páros sorokban való ültetésnek tehát előnye az egyforma sorokkal szemben, vagy viszont a termés mennyisége tekintetében nem con-

Dohány	Trágyázott		Trágyázatlan		Trágyázott	
	parcella száma	növények száma	parcella száma	növények száma	parcella száma	növények száma
Szamosháti . . .	1	355	2	333	3	381
	7	310	8	294	9	332
	16	305	17	275	18	312
Összesen	970		902		1025	
Szuloki	4	322	5	317	6	335
	10	315	11	310	12	362
	13	340	14	321	15	382
Összesen	977		948		1079	

Trágyázott) parcellák 332 342
trágyázatlan) átlaga 300 316

lett, az összes költségek levonása után marad még pénzbeli jövedelem-többlet 26 „ 80 „

A trágyázott parcellákon minden egyes esetben tehát több dohány eredt meg, mint a trágyázatlanokon.

Az a kérdés már most: vajjon a műtrágya által előidézett terméstartományt kifizette-e a trágyázás költségeit és hozott-e azonfelül még pénzbeli jövedelem-többletet?

Erre a kérdésre a következő számítás adja meg a feleletet:

A 12 trágyázott parcellára a 100 kg. ammoniak - superphosphatból esik összesen 66.6 kg., amelynek beszerzési és elhintési 9 fnt költségből esik a 12 trágyázott parcellára összesen 6 fnt = kr.

A hat trágyázatlan parcellán termelt összesen 138 kg. dohány, a melynek értéke, a beváltási átlagos 18 fnt 26 kr-rel számítva, összesen 25 fnt 22 kr.

A 12 trágyázott parcellán termelt összesen 345.8 kg. dohány, amelynek értéke a fenti szerint 63 fnt 14 kr., vagyis esik a trágyázatlannal szemben hat parcellára 31 „ 57 „

Leszámítva ebből a 6 fnt trágyázási költségből a hat parcellára eső 3 frtot, marad a trágyázatlan hat parcellával szemben a hat trágyázott parcellát terhelő 3 „ — „

Marad a hat trágyázatlannal szemben 28 „ 57 „

Vagyis a hat trágyázatlan parcellával szemben hat trágyázott parcella pénzbeli jövedelem-többletet 3 „ 35 „

Egy parcella nagysága 33.3 □ öli lévén, hat parcella 200 □ öli = 1/3 holddal s így a jelen trágyázási kísérletnél, ha holdankint (1600 □ öli) 226 kg. ammoniak - superphosphatot alkalmazunk, összesen 20 fnt 34 kr. költséggel, 18 fnt 26 kr. beváltási átlagos ár mel-

lett, az összes költségek levonása után marad még pénzbeli jövedelem-többlet
Meg kell még végül jegyeznünk, hogy ezen parcellára a múlt ősszel búzát vetettünk, amelyen a műtrágyának az utóhatása is oly szembeszökő és erős volt, hogy az idei tavaszon a trágyázott parcellák annyira bujábbak voltak fejlődésükben, miszerint a búzát sásozni kellett, míg a trágyázatlan parcellán — dacára az ezidei kedvező időjárásnak — ennek szükségébe nem állott.

A múlt évi kísérlet tehát fényes bizonyítéka annak, hogy a phosphortrágya az itteni viszonyok között a dohány termését emelni képes, még pedig jövedelmező módon; hogy azonban a phosphortrágya hatása mindig ily kedvező lesz-e, aziránt csak további kísérletek nyújthatnak felvilágosítást s ezért a biztosabb eredmények elérése végett a trágyázási kísérleteket a dohánnyal ez idén is folytatjuk.

Kísérlet a dohánynak páros és egyforma sorokba ültetésével.

A dohánynak páros és egyforma sorokba való ültetésével már az 1888. évben is tettünk

Szamosháti				Szuloki			
Páros sorok		Egyforma sorok		Páros sorok		Egyforma sorok	
parcella száma	kilogramm	parcella száma	kilogramm	parcella száma	kilogramm	parcella száma	kilogramm
7	26.8	1	38.0	10	29.2	4	26.9
8	22.8	2	25.0	11	23.2	5	25.2
9	29.7	3	34.6	12	35.1	6	30.2
16	23.1			13	28.0		
17	19.0			14	23.6		
18	25.7			15	26.4		
Átlag	24.5		32.5		27.5		27.4

statálható; de másrészt, hogy a páros sorokba ültetett dohány között a szélesebb sorsávokban a munkás jobban járhat és egy sorból kettőt kapálhat meg, szintén csak fictiv előny, mert ily nagy (70 %) egyforma sorsávosság mellett csak egy kis vigyázattal is a munkás a dohányban kárt nem tesz és ezen ültetési mód mellett is egy sorból kettőt kapálhat meg a munkás, mint azt nálunk jól meg is tették.

Ellenben az egyforma sorokban való ültetésnek, szemben a páros sorokkal, megvan azon határozott előnye, hogy minden növényt egytörőm ér a napugár, a légáramlat és a csapadék, minek következtében a dohány fejlődése egyenletesebb és az érés ideje minden növénynél egyszerre áll be.

Ugy az 1888., valamint a múlt évi kísérletek eredményei után tehát sem a páros, sem az egyforma sorok előnyösebb volta

mellett lándzsát nem törhetünk, miertis a kísérletet az idén is ismételni fogjuk.

Mielőtt a dohánnyal tett többi kísérletek ismertetésé átérnénk, a fent leirt parcellán természetett kétféle dohány: a szamosháti és szuloki termésé közötti különbségről óhajtunk röviden megemlékezni.

Termelt összesen szárazan :
szamosháti . . . 244.7 kg dohány
szuloki 247.8 „

A szuloki tehát valamivel nagyobb termést szolgáltatott; ez a különbség azonban oly csekély, hogy ekkora területnél bátran semminek vehető.

A szamosháti és szuloki dohány termésmennyiségére nézve tehát nálunk egyformán ak

nyilatkozott. A minőségbeli különbsége azonban igen nagy volt, mert míg a szamosháti elég nagy, finomcsomajú, vékonylapu, meglehetősen szinesedő leveleket szolgáltatott: addig a szuloki természetének megfelelő, aránylag kicsiny, de durvacsomajú, vastaglevelű és rosszul szinesedő dohányt szolgáltatott, úgy, hogy a szuloki dohány a mi talaj- és éghajlati viszonyaink között egyáltalában nem bizonyult annak, a minék más vidékeken a szuloki dohányt tartják mértis a szuloki dohánynyal a további kísérletezést már ezen okból is a jövőben be fogjuk szüntetni.

Különböző talajok befolyása a dohány termésére.

A dohány egyiké azoknak a növényeknek, melyekre a talaj minőségének úgy a termés mennyiségére, valamint annak minőségére igen nagy befolyása van. E tekintetben a talajnak nem annyira chemiai, mint inkább fizikai összetétele és magatartása a határozó, vagyis: hogy a talaj a benne felhalmozott növényi tápanyagot mily mértékben képes őrvényre juttatni tevékenysége által.

Kipróbálható, hogy a különböző talajok eltérő minőségű minő befolyással van a dohány termésére, 17 drb alul felül nyit. 1 m. mély és 60 % széles bádoghengereket helyeztünk el a földben, melyeket 50 % mélységig közönséges idevaló altalajjal töltöttünk meg a hátralevő 50 %-t pedig hat edényél Debreczenből származó homoktalajjal, hat idevaló könnyű vályogos márgával és ötöt idevaló agyagtalajjal töltöttünk meg. Hogy a talajok tápanyag-tartalma a kísérletet ne zavarja és az előállható különbségek csak a talaj fizikai tulajdonságai által idéztessenek elő: valamennyi talajt a dohány ültetése előtt fölös mennyiségű phosphor, nitrogén és kálival trágyáztuk meg.

Az edények mindegyikébe három darab egyforma fejlődésű Kúrk-Japrak palántát ültettünk, mivel azonban a kapott mag nem volt egészen tiszta, a palánták kifejlődésekor láttuk, hogy azok egy része fehérvirágú muskotály és más része Kúrk-Japrak volt, ezért a kísérlet eredményének összeállításánál a két dohányfélélet külön kellett figyelembe venniük.

A dohány fejlődése a különböző talajokban nagyon eltérő volt, és pedig a homoktalajban leghamarabb fejlődött, lassabban a vályogos márgában és leglassabban az agyagtalajban. A fejlődésbeli ezen különbség azonban csak körülbelül július végeig tartott, mert ekkor a könnyű talajokba ültetett dohányok továbbfejlődése lassudott, míg az agyagba ültetett gyorsabbá vált, és törsekor úgy áll a dolog, hogy az agyagba termesztett dohány volt a legnagyobb terméte. A fejlődésbeli ezen különbség gyorsaság azt eredményezte, hogy a homoktalajban termesztett dohány leghamarabb (22 nappal korábban) érett meg és volt törhető; azután érett meg a vályogos márgába ültetett dohány és legutóljára volt törhető az agyagtalajban termesztett.

A további különbség, mely a különböző talajokban termesztett dohányokon észlelhető volt, azoknak eltérő nagysága volt. A homoktalajban termesztett dohány terméte a legkisebb, legvékonyabb száru, legapróbb és finomlevelű volt; az agyagtalajban ültetett dohány legnagyobb, legvastagabb száru, legnagyobb és legdurvább levelű volt, míg a vályogos márgában termesztett dohányok a kettő között mintegy középső helyet foglaltak el.

A nagyságbeli ezen különbség a dohányleveleknel legegyszerűbb, miertis a különböző talajon nőtt dohányok leveleinek hosszát és szélességét megmértük. Méréseink szerint a legapróbb leveleket a homoktalaj termelte, a legnagyobbakat pedig — az aljevelektől eltekintve — az agyagtalaj. A vályogtalajba ültetett dohány aljevelei nagyobbak voltak, mint az agyagtalajba ültetett; ami azt bizonyítja, hogy a dohány fejlődése az agyagtalajban kezdetben lassabb, mint a könnyebb talajba ültetett.

A különböző talajokban termesztett dohányok eltérő nagyságának megfelelőleg a dohánytörvek termése is különbözött, és pedig megfelelőleg a nagyságnak, legkevesebbet termesztett a homok-, legtöbbet az agyagtalaj; a vályogos márga pedig a kettő között állt. Egy dohánytörve termesztett levelek átlagos összcsúlya kitett:

	homok- vályogos márga- anyag talajon		
Kúrk-Japrak	11.5 g/	18.1 g/	20 g/
fehérvirágú muskotály	17.5 " "	30.8 " "	42 " "

A talaj minőségének a dohányok nagyságára való hatásán kívül azok nicotintartalmára is befolyása van. A különböző talajokban termesztett dohányok nicotintartalmának elemzése azt mutatja, hogy a homoktalajban termesztett dohány a legkevesebb, az agyagtalajban termesztett dohány a legtöbb nicotint tartalmazta, míg a vályogos termesztett dohány nicotinmennyisége is a kettő között volt. Az elemzés szerint tartalmazott:

	homok- vályogos márga- agyagtalajon		
Kúrk-Japrak	0.03 %	0.43 %	0.65 %
fehérvirágú muskotály	0.03 " "	0.19 " "	0.28 " "

A különböző talajoknak eltérő hatása végül abban is mutatkozott, hogy ugyanazon dohánynak égési képessége a talaj minősége szerint változó volt. A homokban termesztett dohányok elég jól égtek, kellemes aromájuk és jó illatuk volt; ellenben az agyagban termesztett ugyanazon dohányfajta rosszul égett és kellemetlen, orcsavány füstje miatt élvezetelen volt.

A kísérletnek minden részlete annyira egybevágó, hogy magából ezen egy kísérletből is bátran vonhatunk végérvényes következtetéseket.

A homoktalajon a dohány gyorsabban fejlődik, gyorsabban ér, mint a vizet jobban tartó, kevésbé tevékeny agyagtalajon, de a homoktalajon még a nagylevelű dohány sem fog nagyra fejlődni, és ebben a vízhiány akadályozza meg egyrészt, másrészt meg: mert ezen dohányok kifejlődésére a tevékeny homoktalaj nem enged elegendő időt. A lassu fejlődésű, későn érő dohányok tehát, könnyű talajba ültetve, bizonyos mértékig korábban érők lesznek; ez azonban a dohánytermés mennyiségének rovására fog történni.

A könnyebb talajokban termesztett dohány kevesebb nicotint tartalmaz, de jobban égő és zamatosabb, valamint élvezete finomabb szerkezetű lesz; az ilyen talajok tehát — amint különbözően az régóta gyakorlatban is van — a finom kerti dohányok termesztésére alkalmasak.

A nagylevelű, szivardohányokat agyag- vagy vályogtalajba kell ültetniük, hogy kellőképpen kifejlődhessenek; mivel azonban az agyagtalajban a dohány lassan fejlődik és későn ér, ezen talajok számára a gyorsan fejlődő és korábban érő dohányok választandók ki, hogy az érésel és ezzel együtt a töréssel meg ne késsünk és a dohányt még a szárazabb időjárás alkalmával száríthassuk ki.

A dohány lebugázásának és kacsoszásának befolyása a dohány termésének mennyiségére és minőségére.

Mint az 1888. évben, a múlt évben is tettünk a dohány lebugázásával és kacsoszával kísérletet, megtudandó: hogy a bugázás és kacsoszás mennyivel emeli a termés mennyiségét, és a minőségére miféle befolyással van ezen művelési mód.

E célból a kultúrkertben 16 sor szamosháti dohányt 70% sortávola ültettünk, melyek közül az 1. és 2. mint szelső sor a kísérletnél figyelmen kívül hagyott és a rendes kezelésben részesült, a 3. és 4. sor bugázatlan maradt, az 5. és 6. sor 1889. évi július 22-től kezdve, mikor az első virágbimbók megjelentek minden ötödik napon bugáztatott és kacsosztatott, a 7. és 8. sor minden 10 nap, a 9. sor minden 15 nap bugáztatott és kacsosztatott, a 10. és 11. sor bugázatlan és kacsoszatlan maradt, a 12. és 13. sor minden öt, a 14. és 15. sor minden 10. és a 16. sor minden 15 nap bugáztatott és kacsosztatott. Azon sorokban a do-

hány tehát, amelyekben minden öt nap bugáztatott, ezen művelet augusztus 19-ig összesen hatszor; azoknál, amelyek minden 10 nap, háromszor; amelyeknél pedig minden 15 nap, összesen kétszer végeztetett.

A dohányok leveleit megmérésük után nem törték le, hanem száraztól szárítottuk meg és megszáradásuk után minden egyes töről külön törték le a levelek, melyeket azután külön mértünk le, és pedig megmértük a dohánytörve levő levelek nagyságát (hosszuságát és szélességét), valamint az egy-egy törve termesztett dohánylevelek súlyát.

Az eredmény a következő volt: termesztett egy tő átlag

minden 5 napban bugázott	93 g/
" 10 " " " " " " " " " "	89 " "
" 15 " " " " " " " " " "	87 " "
bugázatlan	69 g/

Ebből látható, hogy a bugázásnak és kacsoszásnak határozottan természet fokozó hatása van, és pedig annál nagyobb, minél szorgalmasabban tördeljük ki a mellékajtásokat. E tekintetben azonban a különbözőség nem igen nagy, mert a legtrikábbban bugázott dohányok termése közötti különbség csak 5 g. ellenben a bugázatlan és a legtrikábbban (minden 15 nap) bugázott dohány termése közötti különbség már számottevő s ez 23 g-ot tesz ki. A lebugázás és kacsoszás tehát a múlt évben ép úgy jelentékenyen emelte a dohány termését mennyiségét, mint az 1888. évi hasonló kísérlet alkalmával tapasztaltuk, és pedig a terméskülönbséget a múlt évben 26 egész 33% volt a bugázott javára, 1888-ban pedig ez 21—30%-ot tett ki.

Ha a bugázott és bugázatlan dohányok termését árcokra számítjuk át, ugy a fentemlített különbség még jobban szembeötlök.

Egy ár-on (100 m²-em) termesztett:

minden 5 napban bugázott	28 kg
" 10 " " " " " " " " " "	20 " "
" 15 " " " " " " " " " "	22 " "
bugázatlan	17 " "

Ha már most a bugázásnak a dohánytörve egyes leveleire gyakorolt hatását tekintjük, ugy azt látjuk, hogy az aljevelekre a bugázás semmi hatással nem volt, azok mind az összes bugázott, mind pedig a bugázatlan dohánynál körülbelül egyforma nagyságúakra voltak kifejlődve; a mi természetes is, mert az aljevelek azon időtájban, mikor az első virágbimbók a dohányon megjelennek, midőn tehát a bugázást és kacsoszást kezdeni kell, már jóformán teljes nagyságúakra vannak kifejlődve. A bugázás és kacsoszást az anyalevelek és főként a hegylevelek erősebb kifejlődését, nagyobbra növekedését idézte elő. A bugázott és bugázatlan dohány anyalevelei közötti különbség azonban mégsem oly nagy, mint a hegyleveleké között; amit egyrészt a bugázás lojótán a növény nedveinek a hegylevelek felé irányítása, másrészt pedig azon körülmény is magyaráz, hogy a bugázás és illetőleg a kacsoszás által a hegylevelek száma kevesebbetik és ennek következtében a megmaradtok annál tökéletesebben fejlődhetnek ki.

Vajon a bugázás a dohánylevelek minőségére ekkora hatással volt, azt a jelen alkalommal sem határozhattuk meg, mert számunk egyéb, sürgős teendők miatt a kérdéses dohányokat sem mi meg nem elemeztettük, sem eddig a vegykísérleti állomás számos hallathatlan teendők miatt az elemzést el nem vállalhatta.

A sortávola befolyása a dohány termésére.

Ismeretes dolog, hogy egyazon növényfajta a termesztésére nyújtott növekedési tér nagysága szerint jobban vagy kevésbé fejlődve ki, különböző, mint azt a családmédával tett kísérleteink meggyőzőleg mutatták. Ezen szabály alól a dohány sem képezhet kivételt, már csak azon szempontból sem, hogy a növény vízellátásának fedezhetése különböző sortávól mellett eltérő lévén, ennek a növé-

nyek fejlődésére hatását okvetlenül ki kell leszelnie.

A sortávolság a dohányra gyakorolt befolyását tanulmányozandó, a kultúrkeretben General Grant dohányt háromféle sortávolságban ültették el, és pedig 60, 75 és 90 % távolságban, a sorokban az egyes növényeket mindenütt 50 %-re ültették. Mind a három sortávolságba ültetett dohányból 7—7 sor volt egymásmellett és a kísérletet megisméltük úgy, hogy minden sortávolság dohányból két hétsoros parcellánk volt.

A kísérleti dohányok a nyáron át teljesen egyforma, a szokott művelésben és ápolás an részesültek.

Az eredmény a következő volt: termert egy tő átlag

a 90 %-es	104 g/	dohánylevelet
a 75 "	89 "	"
a 60 "	79 "	"

A terméskülönbség tehát egy tónél meg lehetős nagy, kivált a legkisebb és legnagyobb sortávolságú dohányt hasonlítva össze. A termésmébi különbség azonban még jelentékenyebbnek tűnik fel, de megfordított arány lesz, ha nem az egyes tövek átlagos termését, hanem egy áre-on levő növények leveleinek súlyát hasonlítjuk össze, egy áre területének megfelelő számú dohánytövet vévén számításba.

Eszerint termert egy áre-on (100 m² en):

a 90 %-es	220 kg
a 75 "	237 "
a 60 "	284 "

A General Grant tehát a legkisebb sortávolság mellett adta a legnagyobb termés t a legnagyobbnál a legkevesebet, Nem lehet azonban azt mondanom, hogy a General Grantnak a 60 %-nyi sortávolság a legmegfelelőbb; mert igaz ugyan, hogy ezen sortávolság mellett termert súlyra nézve legtöbb levelet, ezek azonban a dohány rendes nagyságához képest igen kis levelek voltak, úgy, hogy éppen ennek folytán az osztályozásnál az ezen sortávolságban termert dohányt aránylag rosszabbul kellett osztályozni, mint a másik kétőt. Ellenben a 75 és 90 % távolság mellett termert dohány teljesen kifejűdött, megfelelő nagyságú levelekkel birt; azonban a 90 % távolságban nőt dohány elég jelentékenyen kisebb termés adott, úgy, hogy azt mondhatjuk, miszerint a mai viszonyaink között a General Grant dohánynak a 60 % sortávolság kevés, a 90 % sok, s így legokoszerűbb 75—80 % sortávolságra ültetni.

A különböző sortávolságban termert dohányok chemiai minőségét ugyancsak a fent már említett okból ez alkalommal meg nem határozhattuk.

Cserhádi Sándor és Szilassy Zoltán.

IRODALOM.

Az építkezéséi gazda. Utasítás ló-, szarvasmarha-, juh-istálló- és sertés-ólak építésére. 3 táblán, 23 ábrával. Irta Domokos Kálmán. Kiadja az erdélyi gazdasági egyes irodalmi szakosztályának könyvkiadó vállalata, Kolozsvárt. Ára 40 kr. Az 55 oldalra terjedő füzet tartalma a következő: Az istállókról általában. A lóistállókról. A szarvasmarha-istállókról. A juhistáló. A sertésólakról. Az istállók szellőztetése. Az istálló melegsége.

A művecske utasítást ad a gazdának arra nézve, mint kell az épületeket felállítani, hogy azok berendezése a célának legjobban megfeleljen s a mellett az egészségügyi követelményeknek is elég legyen téve.

A füzethez csatolt ábrák a szerkezeti berendezés tekintetében szolgálnak utmutatókul Ajánljuk a füzetet mind azoknak, akik súlyt helyeznek arra, hogy istállóik ne akárcsilyenek legyenek, hanem minden tekintetben megfelelők, czelszerűek. A mű kapható az er-

délyi gazd. egyesület irodalmi szakosztályánál, hova az egész évfolyamra az előfizetések elfogadtatnak s az évenként megjelenő 4 füzet előfizetési ára csak 80 kr.

A Mezőgazdasági Szemle júliusi füzete a következő tartalommal jelent meg: A buzatermelés nemzetközi fejlődése. Szporzon Páltól. — Közlemények a m.-óvári gépkísérleti állomás köréből. Thallmayer Viktortól. — A A czéklerápa története. Ruisz Gyulától. — Dohánytermelési kísérletek. Cserhádi Sándor és Szilassy Zoltántól. — A sziktalajról. Haraszti Tivadartól. — Apró növények (Állattenyésztés. Tejgazdaság. Növénytermelés. Vegyes.) — Könyvismertetés. — Levélsekreány.

Mint már csak a füzet tartalmának ezen felsorolásából is kitetszik, a júliusi füzet szintén oly érdekes és gazdag tartalommal jelent meg, mint e kitűnően szerkesztett folyóirat minden egyes száma. A folyóiratot, mely már VIII. évfolyamában van, szerkesztik és kiadják: Cserhádi Sándor és Dr. Kosutányi Tamás m.-óvári gazd. akad. tanárok. Előfizetési ára egész évre 5 frt, félére 2 frt 50 kr.

A kitűnő gazdasági folyóiratot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Magyar közmondások könyve. Szerkesztette és kiadja Sirisaka Andor, pécsi tanító.

A 279 oldalra terjedő gyűjteményben körülbelül 10 000 közmondás van, melyet szerző betűrendbe csoportosított, itt-ott magyarázatokkal ellátva az érdekesebb közmondásokat.

A közmondások — épen úgy, mint a példalok — a leghivebben tükröztetik vissza a nép gondolkodásmódját, eredetiségét. Azért is egyegy közmondásnak általánosabb értéke és tekintélye van s szereti használni legtöbb ember, az írók és költők szintén.

Hasznos munkát végzett tehát a szerző, midőn az eddig már megjelent közmondásokat tartalmazó gyűjteményeket szorgalmas gyűjtés és sokak támogatása mellett kiegészítette, fölvéve azokat, a melyek más gyűjteményekből kimaradtak és a melyek újabb keletűek.

Terjedelmes bevezetésben fejtegeti Erdélyi, Ballagi, Szvorényi és mások nyomán a közmondások eredetét, fejlődését és sajátságait. Figyelmébe ajánljuk tehát a művet mindazoknak, akik a közmondások iránt érdeklődnek. Szerző, aki annyi fáradságot vett magának, hogy a népgondolkozás ezen kincsét, a közmondásokat összegyűjtse, megérdemli a pártolást.

A mű ára 2 frt és megrendelhető szerzőnél Pécsen.

Kérdések és feleletek

Kérdés: Dohánytermesztés körül gyakorlattabb gazdatársaimat felkérem sziveskednének e lapok útján tudatni, hogy miféle rovar az, mely az az ideig igen szépen álló dohányomat a földszinénél elirágja. A rovar illetve hernyó-féle kinézése a következő. Hossza kicsinytől egész 5 cm-trig váltakozó, színe hátán szürke. hasán zöldes, párosan álló lábakkal. S ha ismerik az igen tisztelt gazdatársaim ezen rovar, tudnak e irtására valami módot? Igen leöttelezne aki ezen kártékony rovar irtás módját közölni sziveskedne.

Boldogasszony-Telki, 1890. június 28-án.

Deutsch Ferencz.

Felelet. Ezen hernyó-féle előttem teljesen ismeretlen; azt hiszem, hogy ezeket csakis kézzel lehet elpusztítani. Az általam ajánlt szerek, ugymint Naphtalin, petrolummal vegyített mésztej, kénvirág, stb. a dohány töve mellé öntve annyit használt, hogy a rovar nem megy közelébe, amennyiben ezen szagokat nem szíveli és ezek a dohánynak nem ártanak.

Szerk.

VEGYESEK.

— **A Gyakorlati Exiccatorból** rendeltek újabban Klár Gusztáv, Oros; Gráfel József megyoszmódi gazdaság; Beretvás Endre gazdasága Karácsond.

Ugy látszik, ha nem is egészen teljesedik Hertzka urnak az óhajítása az Exiccator terjedésében, de csak mégis kezd lábra kapni. Azt hisszük, hogy majdnem minden nagyobb termelőnek az a meggyőződése, hogy a szárító módok közt ez a legjobb és leghasznosabb.

Ennélfogva hisszük is, hogy nem sokára be fog következni az idő, a midőn az általános elterjedésnek fog örövendeni.

— **Tudósítások a dohány állásáról.** A szolnoki beváltási körzet területéről a következőket közölhetem:

Rendkívül kedvező időjárás mellett történt a palánták kiültetése és azok megerősödése, mihez képest még a mult hóban is a termelő a legvérmesebb reményeket fűzték a várható termés tekintetében és erősen hitték, hogy dohányuk az idén legelőbb is egy hónappal hamarabb fog beszáradni; azonban a bekövetkezett rekedő hőség s ennek folytán beállott szárazság miatt az ültetvények visszafelé fejlődtek, az ugynevezett pajor-férgék is elhatálosodtak s ha hamarosan nem kapunk esőt, kilátásaink messze mögötte maradnak a közepes termésnek.

Egy kis esősceke azonban kihevtertetné a növényzettel a szenvedett időjárás vizsontagságokat és ez esetben a kitűnő minőség mellett mindenesetre jó középtermésre lehet kilátásunk.

L. K. O.

— **Kisoroszról 1890. jul. 11-éről** vesszük a következő tudósítást:

A dohány szépen fejlődik, bár nem egyenlően, mert vannak igen szépek, de kerülnek silányak is; ennek oka — állítólag — a palánta. Bár e hó 4-én és 7-én kevés harmat esőnk volt, a jó eső igen kívánatos, mivel a hőség nagy. — E hó 4-én rendkívül nagy jég érte a határt, de szerencse, hogy csak másfél percig tartott s így csakis a nagyobb dohányban tett némi kárt. A kukaczmár csak gyéren okoz kárt. A dohányföldet tiszták. A dohányföldet hivatalos fölvétele folyamatban van s a jövő héten készen lesznek. Eddig hiba nem találtatott. Felszólamlás nem történt.

Ambros József, plébános.

— **Féregirágás.** Gróf Keglevich Gábor ur tisztartója, Fekete Béla ur értesít bennünket Megyes-Bodzásról, hogy 340 katasztrális hold dohánynyal beültetett területből féregpusztítás következtében mintegy 115 hold egészen tönkrement, mely már fel is szántatik és köllessel lesz betveve.

Minden kísérlettevés a férgék elpusztítására hasztalan volt; négyszer lett beültetve és mindannyiszor elpusztítva; a mi dohány megmaradt, az is igen rosz, mert a hőség felette nagy, 38 fok a meleg,

